

Circulaire economie: Europa en Nederland

Niet wachten op Europa, niet te veel meer studeren, onderzoeken en monitoren. Nee, Nederland moet aan de slag met de circulaire economie, met de berg kennis die wij in huis hebben en die ons een voorsprong geeft op andere Europese landen. Dit was de oproep op 24 maart jl. tijdens de Verdiepingsbijeenkomst van het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken (KIDV) over 'De circulaire economie: Europa en Nederland'.

Europarlementariër Gerben-Jan Gerbrandy (D66) en Marieke van der Werf, voormalig Tweede Kamerlid CDA en nu partner bij Dröge & van Drimmelen, waren de gastsprekers bij het KIDV. Zij lieten hun licht schijnen over het zogenoemde CE-pakket van de Europese Commissie, getiteld 'Closing the loop', dat begin december 2015 werd gepresenteerd. Vooral Gerbrandy was kritisch, maar dat neemt niet weg dat hij kansen ziet voor Nederland. Marieke van der Werf was stellig: "Nederland moet veel ambitieuzer zijn dan Europa!"

Gerbrandy noemt het nieuwe actieplan 'een zwakkere kopie van de Europese Resource Efficiency Roadmap uit 2011'. Hij is teleurgesteld in het Closing the loop-pakket, terwijl de transitie naar een circulaire economie zo hard nodig is. "Als de wereldbevolking straks van zeven naar meer dan negen miljard inwoners is gegroeid, hebben we zeventig procent meer voedsel en vijftig procent meer energie nodig. Hoe gaan we dat doen? Doorgaan zoals nu, met het lineaire model – we maken iets, gooien het weg en zien wel wat er gebeurt – is onhoudbaar. De economie moet en zal verduurzamen. Het bedrijf van de toekomst is óf succesvol omdat het duurzaam opereert, óf het bestaat niet meer. *Business as usual* is absoluut geen optie. Ik zie het in opkomende economieën. Je kunt van alles vinden van China, India, Brazilië, maar in die markten worden miljarden meer

geïnvesteed in groene technologieën dan in Europa. Daar beseffen ze dat ze alleen groei kunnen realiseren als ze duurzaam zijn.”

Kansen

In Nederland, binnen én buiten Europa liggen er volgens Gerbrandy veel kansen. “Nederland behoort wereldwijd tot de koploper op het gebied van recycling en daar mogen we echt trots op zijn. Bedrijven in Nederland staan klaar om de slag te maken naar groener te produceren en hergebruik van meer grondstoffen. Zij hebben ambitieuze kaders nodig, zodat ze weten waar ze aan toe zijn en flinke stappen kunnen maken. Ook andere Europese landen kunnen daarvan profiteren. In de Verenigde Staten staat recycling nog in de kinderschoenen. Ik zeg er wel bij, dat een circulaire economie natuurlijk vele malen breder is dan alleen afval. Over alle sectoren heen, rekende McKinsey uit dat in een circulaire economie het BNP in Europa met 7 procentpunt kan groeien en jaarlijks 1,8 biljoen euro kan opleveren. Dat kunnen we goed gebruiken. Wat we niet nodig hebben, zijn politici die in cirkels blijven denken.”

Gerbrandy stelt de oprichting van centrale taskforces voor, waarin de juiste mensen met kennis van zaken bij elkaar komen, die binnen een jaar concrete voorstellen aan de Europese Commissie leveren om stappen richting de circulaire economie te maken. “Veel bestaande regelgeving houdt bedrijven tegen. Die belemmeringen moeten we wegnemen.”

Hoge doelstellingen

Marieke van der Werf ging in op de betekenis van het Europese CE-pakket voor Nederland (“Wat moeten en wat kunnen we er mee?”), waarbij ze inzoomde op de recycledoelstellingen voor de diverse stromen. “Met uitzondering van hout – en daar is een verklaring voor – zit Nederland al aan de streefpercentages. Voor andere landen vormen die nog een enorme uitdaging. Ambitie en de haalbaarheid per land verschillen dus nogal. Kijk ik naar circulair verpakken, dan hebben wij in de

Raamovereenkomst al hogere doelstellingen dan Europa en dat is prima. Hoe hoger de doelstelling, hoe meer innovatie. Ons systeem van producentenverantwoordelijkheid is goed van zichzelf, al zijn de kosten van inzameling hoger dan de opbrengsten.”

Met de deelnemers aan de Verdiepingsbijeenkomst liep Van der Werf de reactie van het kabinet door op het Europese pakket (zie presentatie), om te concluderen ‘dat het een goed pakket is, maar Nederland kansen laat liggen’. “Wat zijn die kansen, pakken we die op en hoe voeren we dat door in Nederlands beleid? We zeggen inmiddels allemaal dat afval steeds meer waarde heeft, maar secundair is niet altijd goedkoper dan primair. Dus het loont niet altijd om te recyclen. Zorg dan dat het wel lonend wordt, bijvoorbeeld door CO₂ te beprizen.”

In de etalage

Voor het antwoord op de vragen 'wat allemaal nog meer en hoe verder?' verwees Van der Werf naar de kabinetsbrede aanpak die medio 2016 zal worden gepresenteerd. Het kabinet heeft de Sociaal Economische Raad om advies gevraagd. Het SER-advies, het CE-pakket van de Europese Commissie, maar ook de stand van zaken met Van Afval Naar Grondstof krijgen allemaal hun weerslag in het rijksbrede programma. "Laten we daarin uitdragen dat Nederland een van de koplopers is op dit gebied", vindt Van der Werf. "Dat mis ik nogal eens. Zoals wij duurzaam verpakken aanpakken, dat mag best in de etalage."

En werd de boodschap feitelijk: wacht niet op Europa, creëer zelf kansen en pak die kansen. "Onze ambities liggen hoger dan de Europese", aldus Van der Werf en ook Gerben-Jan Gerbrandy pleitte voor actie. "Stop met nog langer studeren, onderzoeken en monitoren, maar ga aan de slag met alle kennis die jullie in huis hebben."

Klik [hier](#) voor de presentatie van Marieke van der Werf.

Praktijk

In een panelgesprek reageerden vertegenwoordigers van vier partijen op deze oproep en het CE-pakket. Welke kansen zien John Vernooij (directeur Omrin), Gian de Belder (projectleader PETCycle EU projects), Robert-Jan ter Morsche (regulatory affairs manager Benelux & France bij Ball Packaging) en Jan Paul van Soest (onafhankelijk deskundige en partner van De Gemeynt) in hun praktijk van alledag?

Vernooij had een doos voorbeelden bij zich met producten van gerecycled materiaal. Deze producten laten zien dat de circulaire economie in praktijk wordt gebracht. Vernooij liet zien dat het kan, maar gaf ook aan dat we er nog lang niet zijn. "Ik denk dat de keten zich uitgedaagd moet voelen om meer waarde of meer emotie aan een product mee te geven en moet aansluiten bij de wensen van de consument. Als afvalbedrijf hebben wij niet zo veel kennis over wat consumenten beweegt, maar er zijn waarschijnlijk genoeg andere partijen die dat wél hebben. Zij moeten ook in de keten komen. We hebben een omgeving nodig waar partijen binnen en buiten de keten elkaar ontmoeten, elkaar inspireren en verbindingen leggen. Die diversiteit levert misschien nog wel het meeste op. Ik zie het bij Friesland Circulair, waarin bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties met een concreet actieplan, experimenteerruimte en icoonprojecten bijdragen om sneller een duurzame en circulaire economie te realiseren."

De Belder: “Als R&D’er hou ik van experimenten en daarvoor zijn partnerships binnen de volledige keten van belang.” De Belder weet ook dat scheiden en recyclen van groot belang is. Daarom werkt hij bijvoorbeeld samen met afvalbedrijven en bedenken zij samen hoe ze efficiënter kunnen scheiden en ook moeilijke stromen kunnen aanpakken. “Dat leidde bijvoorbeeld tot onze innovatie om tracers aan witte PET-bekers toe te voegen, zodat we die beter kunnen scheiden.”

Ter Morsche: “Wij hebben het meeste last van de gediversifieerde Europese markt. Met de metaalrecycling scoren we in Nederland ver boven de Europese en Nederlandse streefpercentages, maar in andere landen gaat de bulk nog steeds de grond in. Die landen moeten nog van veel verder komen.”

Van Soest: “Ik heb bewondering voor alle aandacht die partijen voor circulariteit en verduurzaming hebben, maar zij maken slechts incrementele stappen. Ze zijn vooral bezig om in elke schakel van de

keten lekverliezen te reduceren. Dat is onvoldoende. Er is een revolutionaire herinrichting van ketens nodig. Zonder het zetten van dergelijke stappen loopt elk bedrijf het risico om de Kodak van de verpakkingsindustrie te worden. Wat kan helpen, is dat er publieke druk op verduurzaming komt te staan. Bedrijven moeten zichzelf dwingen om goed naar de wereld om zich heen te kijken en te luisteren.”

De Verdiepingsbijeenkomst werd traditioneel besloten met een column van KIDV-projectleider Kees Kerstens, die zijn eigen kijk op circulariteit gaf.

Klik [hier](#) voor de column van Kees Kerstens.

Klik [hier](#) voor een korte film van de Verdiepingsbijeenkomst.

Activiteiten van het KIDV

Directeur Hester Klein Lankhorst gaf aan het begin van de Verdiepingsbijeenkomst een overzicht van de activiteiten van het KIDV. “Met de brancheverduurzamingsplannen, de milieueffectanalyse naar de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 en de start van het wetenschappelijk onderzoeksprogramma, kreeg duurzaam verpakken in 2015 een stevige impuls”, aldus Lankhorst, die meteen ook de link naar de actualiteit maakte.

“De milieueffectanalyse heeft namelijk ook duidelijk gemaakt welke uitdagingen er nog zijn, bijvoorbeeld om de recyclingpercentages verder te verhogen. Hierbij komt ook de vraag naar voren om een volwassen markt voor kunststof recycling te stimuleren. Want hoewel de markt voor kunststof recycleert zich ontwikkelt, is er sprake van lage of zelfs negatieve prijzen voor de afzet van het gerecycled materiaal. Wij zijn juist gestart met het Ketenproject Kunststof, dat de geldende regelgeving in kaart brengt, samen met de werking van de huidige prikkels en de gevolgen daarvan. We onderzoeken ook hoe de kwaliteit van kunststof recycling beter kan aansluiten op de marktvraag.”

De KIDV-directeur kondigde ook al de eerste resultaten van het wetenschappelijk onderzoeksprogramma aan. Het WOP is erop gericht om de wetenschappelijke en praktische kennis over de mogelijkheden tot structurele vermindering van de milieudruk van de product-verpakkingsketen te verbreden en te verdiepen. Het KIDV heeft het WOP opgesteld in samenwerking met het Topinstituut Food and Nutrition (TiFN). Hieraan werken wetenschappers van de universiteiten Twente, Groningen, Delft, Wageningen, Aken en van kennisinstituut TNO. Klein Lankhorst: “2016 wordt het jaar van ‘de eerste oogst’, met wetenschappelijke publicaties over ‘design principles’, het keuzegedrag van consumenten bij het aankopen van duurzame verpakkingen en bij het weggooien van verpakkingen en een simulatiemodel voor het maken van snelle milieudrukanalyses.”

Tot slot stond Klein Lankhorst nog stil bij de brancheverduurzamingsplannen die in 2015 werden vastgesteld. “Die vertegenwoordigen in totaal 75 procent van het verpakkingsgewicht dat op de Nederlandse markt wordt gebracht. In 2016 komt er nog een aantal plannen bij. Wij stellen een monitoringssystematiek op waarmee straks kan worden gemeten of de voorgestelde doelen ook zijn gehaald. Zo werken wij ook dit jaar elke dag verder aan circulair verpakken.”